

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 5 Maj.

Kammaren sammanträdde klockan 7 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen samt protokollet för den 28 sistl. April eftermiddagen.

Upplästes och godkändes Banko-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 31, angående förhållandet emellan Riksbanken och Myntverket i fråga om inlemning och värdering af guldplantsar.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 32, angående villkoren för tillverkning och för försäljning af bränvin.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda betänkande N:o 23, angående dels af Herr A. O. Wallenberg väckt motion om utlemnande af skiljemynt, pregladt efter 1855 års myntordning, dels åtgärder för indragning ur rörelsen af äldre koppermynt.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 24 och 27 sistlidne April bordlagda memorial N:o 18, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af utlåtandet N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande dikning.

Föredrogs i ett sammanhang Andra Kammarens den 24 och 27 sistlidne April bordlagda protokolls-utdrag N:o 191, med delgivande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 21, angående minderåriges anställande vid fabriker och handtverk, *Barns användande i fabriksarbete.*

Barns användande i fabriksarbete.
(Forts.)

samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts ofvan nämnda dagar bordlagda utlåtande N:o 4, angående väckt förslag om utarbetande af en förtattning angående barns och yngre personers användande i fabriksarbete.

Herr Berg: Jag har icke begärt ordet i afsigt att bestrida behofvet af en sådan skrifvelse, som här blifvit af Utskottet föreslagen, men då jag för min del anser att, åtminstone hvad fabriker beträffar, i Utskottets betänkande förekomma i synnerhet ett par strofer, som äro öfverdrifna, har jag trots mig böra till protokollet nämna de gensägelser, jag deremot kan hafva, och söka bevisa, att de meddelade uppgifterna verkligen äro öfverdrifna eller, rättare sagt, felaktiga. Här säges nemligen, att föreskriften, att ingen får antagas till biträde i handel eller till arbetare i fabrik, handverk eller annan handtering förr än efter fyllda 12 år, icke blifvit i verkligheten iakttagen, och såsom bevis härför nämnes, att enligt från folkskoleinspektören meddelad uppgift hafva endast från sex församlingars folkskolor inom hufvudstaden under åren 1872—1874 afgått till fabriker och handverk 1,273 barn, som icke uppnått 12 års ålder. Härei tror jag ligger en öfverdrift. Det är visst möjligt, att detta kan inträffa vid handverken, ty dem har jag icke reda på, men jag är fullt öfvertygad om, att det uppgifna förhållandet icke eger tillämplighet på fabriker, till hvilka jemte handverken icke kunnat från Stockholm afgå barn till ett så stort antal, som här blifvit nämnt. Det förefaller mig som folkskoleinspektionen icke kunde hafva så noggrann kännedom derom, huruvida de barn, som lemna skolorna innan de uppnått 12 års ålder, verkligen afgå till fabriker och handverk. Åtminstone hafva i fabriker i den ort, der jag bor, och särskildt vid den fabrik jag disponerar, icke intagits barn före fyllda 12 år. Det kan visst hända att barnen sjelfva eller deras föräldrar uppgifva att de äro fyllda 12 år, fastän de icke uppnått denna ålder, men i alla händelser tror jag icke på möjligheten deraf, att ett så stort antal barn under 12 år som 1,273 endast från sex församlingar inom hufvudstaden funnit användande vid fabriker och handverk.

Vidare uppgifves i Utskottets betänkande, att större delen af de vid fabriker anställda barn, som icke uppnått 14 år, äro i arbete 10, 12, ända till 15 timmar om dagen. Jag vill icke bestrida, att en sådan uppgift kunnat erhållas, men det angifna förhållandet måtte dock vara ett undantag, ty jag vågar påstå, att det icke i allmänhet eger rum, åtminstone utsträcker arbetstiden icke ända till 15 timmar. Den vanliga arbetstiden torde vara från kl. 6 på morgonen till kl. 6 på qvällen med två timmars uppehåll, åtminstone är så förhållandet vid min och, efter hvad jag tror, vid många andra fabriker, der barnen sysselsättas med mycket lätt arbete. De antagas egentligen för att göra dem och föräldrarna en tjänst och för att så småningom vänjas vid arbete. Enligt min öfvertygelse har under de sista tio åren fabriksarbetet för barn icke varit ansträngande.

I betänkandet förekommer vidare, att det är lemnadt åt fabriksidkaren att bestämma tiden för de i fabriken använda barnens skolgång. Deri tror jag icke ligger något orätt. Det kan nemligen icke vara riktigt, att reglementera en eller två dagar i veckan, då barnen skulle sysselsättas med skolgång. I sammanhang härmed vill jag nämna, att de barn, som arbeta i min fabrik men ännu icke läst sig fram, hafva hela Lördagen fri för att derunder bevista skolan, hvarförutom de kunna begagna söndagsskolan, ehuru det icke lyckats att få dem dertill.

Barns användande i fabriksarbete. (Forts.)

Jag tänker icke nu framställa något annat yrkande än om bifall till Utskottets förslag, enär en skrifvelse, sådan som Utskottet föreslagit, bör till Kongl. Maj:t afgå, utan jag har endast velat meddela några upplysningar i ämnet.

Herr Carlsson: Då icke annat yrkande blifvit framställt än om bifall till Utskottets förslag, har jag icke något vidare att tillägga än att de i Betänkandet förekommande uppgifter grunda sig på detaljerade uppgifter från folkskoleinspektören i Stockholm, hvilka äro så noggranna, att något tvifvel om deras riktighet icke kan ega rum.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, antog Första Kammaren det beslut Medkammaren i ämnet fattat, samt förklarade, att vid sådant förhållande utlåtandet N:o 4 icke föranledde till någon annan åtgärd än att läggas till handlingarne.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 24 och 27 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 6, i anledning af väckt förslag om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, att vissa landtkyrkor inom Lunds stift måtte befrias från så kalladt gratialtionde till Landskrona stads kyrka.

Vissa landtkyrkors befrielse från gratialtionde till Landskrona stads kyrka.

Grefve Mörner, Carl Göran. Såsom Herrarne hört af det upplästa förslaget till skrifvelse, innefattar detsamma en anhållan, »det täcktes Kongl. Maj:t låta undersöka och pröfva, om det med rättvisa och billighet kan vara öfverensstämmande, att Vestra Karaby, Norrhviddinge, Orja, Asmundtorp och Stora Harrie kyrkor inom Lunds stift fortfarande skola betala gratialtionde till Landskrona stads kyrkor eller om de derifrån kunde befrias». Det vill synas mig, som om denna fråga innefattade en rättstvist mellan de omnämnda landtkyrkorna och Landskrona stads kyrka, men icke ett ärende, som tillhör Riksdagen att, åtminstone i första hand, taga befattning med. Hafva de omnämnda församlingarne trott sig lida orätt, så finnas lagliga vägar att anlita, och skulle något hinder möta för ett sådant förfarande, lärer väl rätta vägen vara att gå in till Kongl. Maj:t med en ansökan, hvarefter frågan kan komma under Riksdagens hand-

Vissa landt-
kyrkors befri-
else från
gratiationde
till Lands-
krona stads
kyrka.
(Forts.)

läggning; men att en motionär väcker fråga om sådana enskilda tvister mellan kommuner och gör dem till föremål för Riksdagens omedelbara ingripande, tror jag icke vara tjenligt och anhåller derföre om afslag å förslaget.

Herr Carlsson: Jag medgifver gerna att, om man vill hålla strängt på formen, borde en Kongl. proposition ligga till grund för en sådan åtgärd, som här är i fråga. Men jag ber att i största korthet få erinra om förhållandena i det nu förevarande fallet och om grunderna till Andra Kammarens beslut.

I äldre tider och medan Skåne ännu tillhörde Danmark, blef en viss del af tionden från kyrkorna i Rönnebergs härad anslagen till underhåll åt Helsingörs hospital, hvilket var en ganska vanlig åtgärd på den tiden. Men så mellankommo frederna i Roeskilde och Köpenhamn och, när denna tionde sedermera icke kunde utgå till Helsingörs hospital, beslöts, att den i stället skulle gå till Landskrona stads kyrka. Detta åter är något mycket ovanligt, att tionden från en eller flera kyrkor går till en annan kyrka. Tillika beslöts, att detta skulle ske under titeln »reparation och förbättring» af Landskrona kyrka. Ytterligare erhöll Generalguvernören och sedermera *Landshöfdingen* rättighet att bestämma, *hvilka kyrkor skulle erlægga den ifrågavarande tionden.* Denna rättighet begagnades äfven, så att berörda skyldighet öfverflyttades från de kyrkor, som ursprungligen erlagt tionden, till dem, hvilka ännu i dag utgifva densamma.

Nu är väl troligt, att reparationen af Landskrona stads kyrka på dessa 200 åren kunde vara fullbordad, och då man dessutom i detta förhållande trott sig finna något, som starkt afviker från den vanliga ordningen, ville man ogera förvägra *en undersökning*, — och det är ju allt, hvarom här är fråga.

Dertill kommer, att, enligt de upplysningar Utskottet erhållit, de ifrågavarande landtkyrkorna alldeles icke äro bättre i ekonomiskt afseende ställda än Landskrona stads kyrka, utan snarare tvärtom. Hyvad exemplet beträffar, veta säkerligen alla, som deltagit i riksdagsförhandlingarne, att skrivelser af denna beskaffenhet ingalunda fattas. Flera prejudikat finnas i det afseendet, att man hos Riksdagen anhållit om undersökning, då man trott sig finna anledning till en sådan. Jag påminner mig nu särskildt ett hemman i Undersåkers socken i Jemtland, som ansågs vara för starkt roteradt. En undersökning derom begärdes hos Riksdagen och följden deraf blef en Kongl. proposition om lindring i roteringen. Samma var förhållandet med ett hemman i Nätra socken, som utgjorde sin ränta i strömming men skatteköptes och fick räntan förvandlad i hö. Som det ändock ansågs för hårdt beskattadt, anhölls om undersökning, hvilken äfven beslöts. Många flera exempel kunde anföras. Det är således icke första gången en sådan åtgärd ifrågakommer. Vore detta förhållandet, skulle jag visst icke vilja tillstyrka densamma; men då sådant förut egt rum och ett undantagsförhållande här tyckes förefinnas,

har Utskottet ansett sig böra tillstyrka Kammaren att instämma i hvad Medkammaren för sin del beslutit och hvartill jag anhåller om bifall.

Vissa landtkyrkors befrielse från gratialtionde till Landskrona stads kyrka.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till utlåtandet och då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve *Mörner* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås utlåtandet.»

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39.

Nej—17.

Anmäldes och bordlades Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring af 2 § 4 mom. Tryckfrihets-förordningen.

Justerades 6 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Lördagen den 8 Maj 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 1 dennes.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ändring i Strafflagens stadgande om ansvar för skogsåverkan.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 34, i anledning af väckta förslag om vidtagande af åtgärder för upphjelpande af kolonien S:t Barthelemy;

N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande uti 1876 års verldsutställning i Philadelphia;

N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i en internationel geografisk kongress och utställning i Paris;

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående inköp för statens räkning af Frimurare-ordens hus å Riddarholmen i Stockholm; samt

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beräkningsgrunden för det af trafikmedlen utgående bidraget till Statens jernvägstrafiks pensionsinrättning.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 74 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 74.)

Den som, i enlighet med Andra Kammarens beslut, vill, att Riksdagen, med godkännande af de i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 45 angifna grunder, ställer till Kongl. Maj:ts disposition å Sjettedrad hufvudtiteln ett särskildt förslagsanslag af 25,000 kronor till förändrad reglering af skjutsväsendet, samt vid anmälan af detta beslut i underdånighet anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes, så snart som möjligt, vidtagna nödiga åtgärder till regleringens genomförande, enligt nämnda grunder, i den mån hinder därför icke möter uti redan ingångna entreprenadkontrakt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är frågan om förändrad reglering af skjutsväsendet afslagen.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—40.

Nej—84.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 218½, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 153 Ja och 34 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 193 Ja och 118 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Första punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 1:o.)

Den, som vill att Riksdagen beviljar 600 kronor årligen såsom tillökning i arfvodet åt amanuensen i normal anatomi vid Upsala universitet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om berörda tillökning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—95.

Nej—27.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 219, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 69 Ja och 116 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnos utgöra 164 Ja och 143 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Andra punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 2:o.)

Den, som vill att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning om treklassiga elementarläroverkens i Söderhamn, Wadstena och Sköfde förändring till femklassiga, skall på extra stat för år 1876 dertill anvisa 16,800 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i berörda hänseende gjorda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—69.

Nej—54.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 220, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 96 Ja och 89 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 165 Ja och 143 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anstäldes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Tredje punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 3:o.)

Den, som vill, att till aflöning åt hvarje examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuter utom husrum, vedbrand och kofoder minst 500 kronor samt meddelar undervisning i skolan minst 8 månader af året, skoldistriktet skall ega att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön, läraren eller lärarinnan förutom husrum, vedbrand och kofoder åtnjuter, hvilket bidrag dock icke må öfverstiga 400 kronor; och att anslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor skall med 373,200 kronor förhöjas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva de i förevarande hänseende väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voterings slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25.

Nej—98.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 221, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 156 Ja och 32 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 181 Ja och 130 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande, af Stats-Utskottet i Fjerde punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

5:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 4:o.)

Den, som vill, att på extra stat för år 1876 må anvisas till Kongl. Maj:ts disposition ett förslagsanslag af 30,000 kronor, att enligt särskildt angifna grunder under benämning tjenstgöringspenningar, hvilka vid tjenstledighet böra till vikarien afstås i de fall, Kongl. Maj:t kan finna skäligt närmare bestämma, användas för att till ett belopp af 6,000 kronor höja aflöningen för de vid universiteten anstälde professorer, hvilkas inkomster af tjensten icke redan uppgå till detta belopp, äfvensom för bibliotekarierna och räntmästarne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det i berörda hänseende väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—99.

Nej—22.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollutdrag N:o 222, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 59 Ja och 128 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 158 Ja och 150 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Femte punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

6:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 5:o.)

Den, som vill, att på extra stat för år 1876 må anvisas till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 4,200 kronor, att under benämning tjenstgöringspenningar, hvilka vid tjenstledighet böra till vikarien afstås i de fall, Kongl. Maj:t kan finna skäligt närmare bestämma, utgå med 300 kronor till hvarje af de två professorer vid Carolinska mediko-kirurgiska institutet, som åtnjuta boställsförmån, samt 600 kronor till hvar och en af de öfrige professorerne vid samma institut, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det i berörda hänseende väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—107.

Nej—16.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 223, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 78 Ja och 106 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 185 Ja och 122 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Sjette punkten af dess Memorial N:o 75 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

7:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 75, punkten 6:o.)

Den, som vill, att på extra stat för år 1876 må anvisas till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 4,200 kronor, att utgå med 600 kronor åt hvar och en af intendenterna vid Naturhistoriska Riksmuseum samt föreståndaren för Meteorologiska anstalten under be-

nämning tjenstgöringspenningar, hvilka vid tjenstledighet böra åt vikarien afstås i de fall, Kongl. Maj:t kan finna godt bestämma, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det i berörda hänseende väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—108.

Nej—15.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 224, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 81 Ja och 100 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 189 Ja och 115 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Andra punkten af dess Memorial N:o 76 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition.

8:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 76, punkten 2:o.)

Den, som vill, att Kaptenen vid Göta artilleriregemente August Lars Kinnander må från och med månaden näst efter den, då han erhåller nådigt afsked från krigstjensten, uppföras till åtnjutande under sin återstående listtid af en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 2,400 kronor, motsvarande hans nu innehafvande lön å regementets stat, dock med vilkor, att Kinnander ur tjensten afgår innan han blir berättigad till pension från arméens pensionskassa, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den för Kaptenen Kinnander äskade pension blifvit till nedsatt belopp af 1,600 kronor utaf Riksdagen beviljad.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—88.
Nej—34.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 225, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 72 Ja och 109 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 160 Ja och 143 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Tredje punkten af dess Memorial N:o 76 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

9:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 76, punkten 3:o.)

Den, som vill, att Riksdagen å allmänna indragningsstaten beviljar Löjtnanten Thure Alexander von Mentzer en årlig pension af 1,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om beviljande af omförmälda pension icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—87.
Nej—35.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 226, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 96 Ja och 77 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra

183 Ja och 112 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Fjerde punkten af dess Memorial N:o 76 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

10:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 76, punkten 4:o.)

Den, som vill, att Lotsdirektören m. m. C. B. Lilliehöök må berättigas att vid afskedstagandet, utöfver den för honom i Amiralitetskrigsmanskassan grundlagda pension, 2,250 kronor, under sin återstående listid från allmänna indragningsstaten årligen uppbära 2,750 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende gjorda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—106.

Nej—18.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 227, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 72 Ja och 112 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 178 Ja och 130 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 77 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

11:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 77.)

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående indragning af Kommers-kollegium och inrättande, i dess ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga proposition icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voterings slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—70.

Nej—52.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 228, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 74 Ja och 113 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 144 Ja och 165 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Första punkten af dess Memorial N:o 79 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

12:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 79, punkten 1:o.)

Den, som vill, att Riksdagen, med godkännande af Kongl. Maj:ts förslag till ny utgiftsstat för veterinärläroverket i Skara, på extra stat för år 1876 dertill anvisar 12,900 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om godkännande af ny utgiftsstat för veterinärläroverket i Skara samt om förhöjning i anslaget till detta läroverk icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—70.
Nej—53.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 229, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 92 Ja och 93 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 162 Ja och 146 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i Tredje punkten af dess Memorial N:o 79 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

14:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 79, punkten 3:o.)

Den, som vill, att för uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm på tomterna N:is 11, 12 och delar af N:is 3 och 4 i kvarteret Vedbäraren samt der bakom liggande delar af lägenheten Djursborg och Ladugårdsgärdet till Drottning Christinas väg, må beviljas ett extra anslag af 498,324 kronor, hvaraf 200,000 kronor anvisas att i mån af behof utgå under år 1876, samt att veterinärinstitutets nuvarande tomter i kvarteret Edelman mindre och Krabaten med der befintliga byggnader må, när institutet blifvit till sin nya lokal förflyttadt, på offentlig auktion försäljas, och behållna köpeskillingen därför till Riksgäldskontoret aflemnas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anslag för uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—79.

Nej—40.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 230, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 82 ja och 102 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 161 ja och 142 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmels med ja-propositionense innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 21 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

15:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets memorial N:o 21.)

Den som, i enlighet med Utskottets förslag, vill, att § 36 mom. 1 af bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

Räntan för lån och kreditiv samt vid köp af vaxlar ega fullmäktige bestämma med afseende å såväl penningställningen som utlåningstiden och de säkerheter, hvilka erbjudas; dock att räntan för afbetalningslån ej får utgöra mera än fem och en half procent för år räknadt. Räntan kan vara olika i Riksbankens hufvudkontor och vid hvarterdera afdelningskontoret.

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer berörda moment att lyda som följer:

Räntan för lån och kreditiv samt vid köp af vaxlar ega fullmäktige bestämma med afseende å såväl penningställningen som utlåningstiden och de säkerheter, hvilka erbjudas; och kan denna ränta vara olika i Riksbankens hufvudkontor och vid hvarterdera afdelningskontoret.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—8.

Nej—107.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 231, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 79 ja och 90 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 87 ja och 197 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Banko-Utskottet i memorialet N:o 22 föreslagna, af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

16:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets memorial N:o 22.)

Den som, i enlighet med Utskottets af Första Kammaren godkända förslag, vill besluta att å dag, som af fullmäktige i Riksbanken må bestämmas, utgifvandet från Riksbanken af sedlar å en krona skall upphöra, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, förklarat att, med afslag å Utskottets hemställan, sedlar å valören en krona skola fortfarande från Riksbanken utgifvas.

Vid voteringens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—102.

Nej—18.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 232, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 74 ja och 105 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 176 ja och 123 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Jemlikt Kammarens den 3 dennes fattade beslut, föredrogs nu Stats-Utskottets memorial N:o 78, med svar i anledning af erhållen återremiss å tvänne punkter af Stats-Utskottets utlåtande N:o 68, angående indragning af Kommers-kollegium m. m.

Bestämmande af Kommers-kollegii ordinarie anslag.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att mom. c och d i utlåtandet N:o 68 skulle hvart för sig företagas till afgörande; hvilket bifölls.

Mom. c.

Herr von Ehrenheim: Då jag begär ordet i denna punkt, sker det icke för att åter upptaga en konstitutionel strid, som flera gånger varit före i Kammarerna, och der mina åsikter väl äro kända, utan det sker för att fästa uppmärksamheten på, att äfven de skäl, som vid förra riksdagen å andra sidan återopades för minskning af Kommers-kollegii anslag, nu synas förfallit. En Kongl. proposition angående Kommers-kollegii indragning har blifvit för Riksdagen framlagd och afslagen. Det kan väl icke af Riksdagen förväntas att årligen återfå en dylik proposition, utan någon tid måste förflyta, innan detta ärende hinner ånyo beredas och till Riksdagen återkomma. Under sådana förhållanden kan det icke ur någon synpunkt vara lämpligt, att Riksdagen, hvad på den beror, föranleder Kongl. Maj:t att bibehålla Kommers-kollegium i ett ofullständigt skick; och det är af detta skäl, som jag hemställer, att Kammarerna behagade besluta, att Kommers-kollegii ordinarie anslag må i riksstaten för år 1876 uppföras till 84,500 kronor, eller det belopp hvartill detta anslag uppfördes före nedsättningen sista året.

Herr Ekman, Carl: Det skäl, som den siste talaren anført, att någon tid måste åtgå, innan en ny framställning från Kongl. Maj:ts sida kan göras, angående vare sig någon förändring af Kommers-kollegium eller inrättande af någon ny styrelse, som skall öfvertaga de göromål, hvilka för närvarande tillhöra Kommers-kollegium, och som till äfventyrs kunna öfverflyttas på andra verk — det skälet skulle jag visserligen kunna tillerkänna vid detta tillfälle något afseende, för så vidt Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t alldeles komme att sakna något tillkännagifvande från Riksdagen derom, att Riksdagen önskade någon förändring af Kommers-kollegium. Man skulle fast hellre kunna antaga på grund af det beslut, som Riksdagen har fattat, då Riksdagen icke kunnat godkänna Kongl. Maj:ts proposition angående inrättande af en ny styrelse, men uppfört det förra anslaget för Kommers-kollegium till oförminskadt belopp, att det vore Riksdagens önskan att kollegium skulle fortfarande bibehållas sådant det var före det beslut, som föranledde framläggande från regeringen af förslaget om inrättande af den nya styrelsen. Det synes mig således som just det beslut, som Riksdagen i dag fat-

Bestämmande
af Kommers-
kollegii ordi-
narie anslag.
(Forts.)

tat genom gemensam votering, måste föranleda, hvad jag för öfrigt antager, att alla de ledamöter af Riksdagen för sin del önska, som deltagit i beslutet om anslaget nedsättande vid förra riksdagen, att bibehålla anslaget oförminskadt vid det belopp, hvartill det då bestämdes, eller 78,500 kronor.

Jag får således yrka, att Utskottets i denna punkt gjorda hemställan måtte af Kammaren bifallas.

Herr Hedlund: Det kan icke heller vara min mening att på något sätt förleda Kammaren att ingå i någon debatt angående den mycket omtalade konstitutionela tvisten. Jag ber dock att få anföra några ord för att motivera min ståndpunkt till frågan. Man kan hysa olika mening om Riksdagens rätt i fråga om nedsättningen af de sex tusen kronorna å Kommers-kollegii ordinarie stat. Man kan, såsom fallet är med mig, hysa en *tro* på, att Riksdagen dervid varit i sin goda rätt, äfven om denna tro icke är full och klar visshet. Men det, hvarom man icke kan hysa olika mening, det är, att frågan är *tvistig*, och att det är en tvist emellan parter, emellan hvilka det icke finnes någon skiljedomare. Ett likartadt fall förelåg vid 1868 års riksdag i fråga om handels- och sjöfartsfonden; och när Stats-Utskottets utlåtande härom förekom till handläggning i Andra Kammaren, fäldes dervid ett yttrande, hvarutur jag ber få återropa några ord:

»Men nu är det icke nog, när man vill ingripa uti en annans rättsförhållande, att man har rätten på sin sida, sådan att den kan slutligen framgå efter laga undersökning och dom, utan rätten måste vara obestridd. Om man deremot framställer ett rättsanspråk, hvilket af vederparten bestrides, eger man icke att göra sin förmenta rätt gällande, förr än, genom vederbörlig myndighets dom, kompromiss eller dylikt blifvit afgjort på hvilken sida rätten ligger.»

Samme talare, som yttrade detta för 7 år sedan i *Andra Kam-* maren, vidhåller nu samma åsigt i *Första Kam-* maren. När tvist uppkommer emellan Regering och Riksdag rörande hvarderas rätt, bör, enligt min åsigt, ingendera göra sig sjelf till domare, än mindre sjelf *taga ut* sin rätt. Regeringen har vidblifvit sin mening, men har af grannlagenhet låtit det stanna vid ett meningsuttryck. Regeringen hade kunnat i denna fråga taga ut sin rätt genom att tillsätta president i Kommers-kollegium; Regeringen har undvikt detta, och jag tror, att man gjort orätt, då man deri velat se någon svaghet, utan att det i stället varit en naturlig känsla af grannlagenhet, som bör ega rum emellan statsmakterna. Riksdagen åter har *tagit ut sin verkliga eller förmenta rätt*. Om detta skett under intrycket af ord, som upphetsat känslorna, eller under ingifvelser som icke varit goda, så bör, efter min uppfattning, handlingen icke upprepas, när man betraktar saken med lugn, och när man blifvit varnad af de förvecklingar, som deraf härflutit. Jag kan icke se, att det skulle ligga något hinder för Kammaren att vidhålla sitt beslut i fjor uti

den af den siste talaren anförda omständighet, att Regeringen endast fick anslag till Kommers-kollegium, men icke någon skrifvelse om förändring af detsamma. Det är nemligen omöjligt, att Regeringen kan vara okunnig om Riksdagens ställning gent emot Kommers-kollegium. Regeringen har erkänt detta genom att framlägga detta förslag till Riksdagen, och om också detta förslag icke kunnat af Riksdagen antagas, är Riksdagens åsigt, att det här föreligger en omorganisation, omisskännelig, och vi kunna väl icke föreställa oss, att Kongl. Maj:ts rådgifvare stå så fjerran från riksdagsförhandlingarne, att de icke förstå, hvad rätta meningen vore. Jag hyser alltså ingen betänklighet i denna del, men anser i allt fall, att, oberoende häraf, det tillkommer Riksdagen att handla rätt, och att det icke lärer vara denna Kammare ovärdigt att här mindre hålla på det en gång fattade beslutet, än att låta sig ledas af den ädlare känsla, som ej skyggar tillbaka för att erkänna att man misstagit sig.

Jag anhåller att få instämna i det yrkande, som Herr von Ehrenheim framställt.

Friherre Stjernblad: Den förste talaren, tror jag, handlade ganska klokt och taktfullt, då han här icke vidrörde den inre delen af frågan eller den rättstvist, som den siste talaren omnämnde. Denna tvist tyckes nemligen vara utkämpad, och jag tror väl icke, att någons öfvertygelse i den delen kan ändras genom något vidare anförande. Den förste talaren gick ganska riktigt ut från ett möjligt förefinnande behof. Men kan detta behof verkligen förefinnas efter den behandling, som denna fråga fått. Regeringen har efter en grundlig undersökning kommit till det resultat, att de ärenden, som behandlas af Kommers-kollegium, icke lämpligen böra underkastas en styrelse med kollegial form. Efter ett sådant förklarande, kan jag icke finna, huru regeringen skulle vilja, ja, ens kunna tillsätta en president i nämnda kollegium. Det vore ju ett konsoliderande af ett embetsverk, som arbetar under former, hvilka regeringen sjelf har fördömt. Synnerligast tror jag, att en sådan utnämning icke bör kunna komma i fråga, då Regeringen sjelf har visat den väg, hvarpå denna sak en gång må utageras. Beklagligen har det nya embetsverk, som Regeringen föreslagit att sättas i stället för kollegium, icke kunnat af Riksdagen bifallas, men Regeringen har dock visat vägen, huru frågan skall lösas, genom att den sjelf redan har dels föreslagit öfverflyttandet af vissa ärenden till andra embetsverk, dels ock gjort en antydning om, att ännu flera ärenden böra tagas bort derifrån. Då är väl vägen gifven, huru frågan skall lösas, nemligen genom att successivt minska kollegii göromål, så att det slutligen kan indragas. Under sådana förhållanden kan jag icke inse behofvet af anslag till en president i kollegium. Ett annat skäl till behof, som skulle förefinnas, skulle vara möjligheten att man vill öka besparingarne på hufvudtitteln genom att uppföra anslaget till Kommers-kollegium till 84,500 kronor. Men finnes väl den allra ringaste an-

Bestämmande af Kommers-kollegii ordinarie anslag.
(Forts.)

Bestämmande af Kommerskollegii ordinarie anslag.
(Forts.)

ledning dertill! Nej, ty der måste redan finnas en besparing, uppkommen till följd deraf, att presidentsplatsen i kollegium en tid stått obesatt, så att, vill regeringen vidtaga några extra ordinära åtgärder, för att främja denna frågas snara lösning, saknar den säkerligen icke medel dertill. Behof förefinnes således icke i någon riktning; och hvarför skall man då i riksstaten uppföra detta högre belopp, om icke för att derigenom bereda Riksdagen tillfälle att ruelsefullt erkänna, att den vid förra riksdagen stod på en oriktig grund. För min del tror jag icke, att så var förhållandet, och det behandlingssätt, som frågan fått, gifver mig äfven stöd för en sådan uppfattning, liksom jag äfven slutar det deraf, att den lagparagraf, som åberopades af Regeringen för dess vägran att godkänna Riksdagens beslut i denna fråga väl icke måtte hafva gällt så mycket i regeringens egen åsigt, då man vid behandlingen af 80 § Regeringsformen tolkade den annorlunda än förut.

För min del tror jag, att det vore lyckligast, om man i tysthet läte saken gå och antoge den riksstat, som nu är gällande, ty på detta sätt, nemligen att nu framlägga denna större stat, kan frågan icke lösas konstitutionellt och fullt tillfredsställande. Här finnas icke mera än två sätt att komma på det klara med denna sak, och det är att antingen tillsätta president eller också att anbefalla statskontoret att uppföra dessa 6,000 kronor på sjetta hufvudtitelns besparingar, men jag tror icke att någotdera kan komma i fråga. Med anledning häraf får jag anhålla, att det gamla beloppet må i riksstaten uppföras.

Grefve Hamilton, Henning: Ehuru jag icke i likhet med talaren på göteborgsbänken är tveksam i mitt omdöme, om hvilken som hade rätt eller orätt i konflikten om lönen till presidenten i Kommers-kollegium, kommer jag likväl i öfrigt till samma resultat som han. Representanten från Östergötland, hvilken yrkade bifall till Utskottets förslag, utgick från den synpunkten, att Regeringen skulle vara alldeles obekant om Riksdagens åsigt i afseende på Kommers-kollegium, derföre att vid denna riksdag icke något af frågan inflyter i Riksdagens skrifvelse. Jag tror likväl, att Regeringen omöjligt kan vara okunnig derom, att Första Kammaren så tydligt uttryckt sin mening om Kommers-kollegium, att den bifallit förslaget om införandet af ett annat embetsverk i Kommers-kollegii ställe; och att icke Andra Kammaren synnerligen hållit på Kommers-kollegium; derom kan väl regeringen lika litet som vi vara okunnig.

För mig ställer sig frågan helt enkelt så, att vi böra fatta det beslut, hvarigenom en öfverflyttning af kollegii göromål på andra embetsverk och den slutliga organisationen af det embetsverk, som skall sköta återstoden, må kunna på det lättaste sättet uppnås, och om det för sådant ändamål skulle erfordras, att Kongl. Maj:t tillförordnar en president i Kommers-kollegium, hvilken med synnerlig sakkännedom förenar egenskapen att vara en man, fri från alla före-

gående förhållanden, som möjligen skulle föranleda honom att vid kollegium fästa flera ärenden, än som der borde finnas, tror jag också, att Riksdagen har fullt skäl att till en sådan åtgärd lemna Kongl. Maj:t erforderliga medel. En talare har visserligen nyss yttrat, att det finnes en besparing på sjetten hufvudtiteln, nemligen de 6,000 kronor, som för sistlidet år varit anvisade åt en president i kollegium, men om Kongl. Maj:t skulle nu förordna en president och såsom arvode gifva honom 6,000 kronor, räcker detta icke längre än till medlet af nästkommande år, och då skulle förordnandet upphöra, såvida icke Riksdagen på annat sätt droge försorg om, att Regeringen dertill har medel till hands. Då derigenom tillika skulle vinnas det ändamålet, att Riksdagen i detta fall får slut på en fråga, som — vi må väl erkänna det — hvar och en skulle önska aldrig hade förekommit, så har jag för min del tillräckligt skäl att instämma i det af Herr von Ehrenheim framställda yrkande.

*Bestämmande
af Kommer-
kollegii ordi-
narie anslag.
(Forts.)*

Herr Mannerskantz: En talare på skånebanken yttrade, att det skulle vara att erkänna, att man stält sig på en oriktig grund, om man nu i riksstaten uppförde det högre anslag, som här blifvit ifrågasatt; men detta skäl måtte väl åtminstone icke gälla majoritetens inom denna Kammare, som förlidet år stälde sig på sådan grund, att den ansåg det högre anslaget böra stå till Kongl. Maj:ts disposition, på samma gång den uttryckte den önskan, att en förändring af ifrågavarande embetsverk måtte ega rum. Den ståndpunkt, Första Kammaren då intog, hvilat på en i min tanke obestriddligt riktig grund, som mången lika med mig anser vara den af grundlagen tryggade rättens grund; men äfven den, som icke vill obetingadt erkänna detta, måste väl medgifva, att, om Kammaren vid sitt beslut förlidet år icke afsåg något annat än att hålla sig på grannlagenhetens grund, det icke är skäl att nu gå ifrån den ståndpunkten. Oberoende af de olika åsigtterna om det grundlagsenligt rätta eller orätta uti att Riksdagen ensam, utan Konungens samtycke, vidtager en sådan åtgärd som att nedsätta ett anslag af ifrågavarande beskaffenhet, måste det väl erkännas, att det hade varit mera grannlaga handladt mot den andra statsmakten, om den förra Riksdagen i sin helhet hade fattat ett till form och innehåll lika beskaffadt beslut, som Första Kammaren då ville göra till Riksdagens beslut; och riktigheten att äfven vid detta tillfälle iakttaga denna grannlagenhet finner jag icke vara på något sätt förminskad genom något som sedermera inträffat. Ty det är, såsom den siste talaren nämnde, alldeles klart och bestämt genom det beslut som här äfven i år har blifvit fattadt, hvad denna Kammare för sin del vill, att nemligen — såsom jag tror, äfven den Andra Kammaren vidhåller — en förändring af ifrågavarande embetsverks organisation skall komma att ega rum; och jag tror att önskvärdheten häraf icke kan anses vara inför Kongl. Maj:t på ett icke fullt tydligt sätt af Riksdagen uttryckt, derföre att ingen särskild skrifvelse derom kommer att afgå. Då således, hvad särskildt

Bestämmande
af Kommers-
kollegii ordi-
narie anslag.
(Forts.)

denna Kammare beträffar, det finnes ett föregående bestämdt beslut i nu angifna riktning att hålla sig fast vid, bör väl Kammaren fortfara att ställa sig på samma sätt i förhållande till den andra statsmakten, som den förut gjort och enligt min tanke alltid bör göra; och därför nu öfverlemnna hela reorganisationsfrågan i Kongl. Maj:ts händer utan att vilja hindra hans fria beslut i afseende på dess afgörande, och således ännu en gång på Kommers-kollegii stat uppföra hela det anslag, som af Kongl. Maj:it nu likasom vid förra riksdagen blifvit begärddt; och jag får alltså för min del rösta för bifall till det af Herr von Ehrenheim framställda förslag.

Grefve af Ugglas: Jag har begärt ordet egentligen för att till undvikande af missförstånd angifva skälet dertill, att ingen reservation är vidfogad detta betänkande, ehuru inom Stats-Utskottet vid denna riksdag finnas flere personer, som vid föregående riksmöte voro medlemmar af samma Utskott och reserverade sig mot den nedläggning af ifrågavarande anslag, som då af Utskottet föreslogs. Stats-Utskottet kunde, efter det beslut, som vid förra riksdagen fattades i frågan, naturligtvis icke nu föreslå Riksdagen att frångå detta beslut utan måste å sin sida uppföra anslaget till Kommers-kollegium till samma belopp, som uti innevarande riksstat finnes upptaget. Stats-Utskottet kunde således för sin del icke handla annorlunda än det gjort, och efter hvad jag tyckt mig finna har den förste talaren äfven erkänt det. Men detta är en sak hvad Stats-Utskottet beträffar, en annan åter hvad denna Kammare vidkommer, ty lika väl som jag anser, att Stats-Utskottet icke kunnat handla annorlunda, lika litet anser jag Kammaren böra frångå det beslut, som den vid förra riksdagen fattade. Ett motsatt förfarande skulle gifva tillkänna en omkastning af åsikter, som icke vore Kammaren värdig, hvarföre jag instämmer uti det af Herr von Ehrenheim framställda yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets hemställan i mom. c af utlåtandet N:o 68, dels ock af Herr *von Ehrenheim*, att Kammaren måtte besluta, att Kommers-kollegii ordinarie anslag skulle i riksstaten för år 1876 upptagas till 84,500 kronor; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till det ifrågavarande momentet, hvarvid svarades talrika och starka nej, blandade med ja, samt sedermera proposition på antagande af Herr *von Ehrenheims* förslag. då svaren utföllo med talrika och starka ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller mom. c i Stats-Utskottets utlåtande N:o 68,
röstar

Ja; .

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej beslutar Kammaren, att Kommers-kollegii ordinarie anslag skall i riksstaten för år 1876 upptagas till 84,500 kronor.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit som följer:

Ja — 34.

Nej—78.

Mom. d.

Herr von Ehrenheim: Jag anhåller om bifall till denna punkt, såsom den finnes upptagen i det föredragna momentet.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölls.

Herr Roos väckte en motion, N:o 49, angående nedsättning i afgifterna för försändning med posten af myntadt guld och silfver.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Friherre Wrede begärde och erhöll ledighet från riksdagsgörö-målen under 8 dagar från den 12 dennes.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott samt Andra Kammaren ankomna utlåtanden, memorial och protokollsutdrag, nemligen från

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet:

N:o 2, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å punkten 1 af Utskottets utlåtande N:o 1, angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret nu åliggande lånerörelse;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 7, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen;

Lag-Utskottet:

N:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen;

Särskilda Utskottet:

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående landtförsvarets ordnande samt i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion om förberedande lagtvungen rekrytbildning;

Andra Kammaren:

N:o 217, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 24, i anledning af Herr C. E. Hjelm's motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beredande af undervisning åt döfstumma;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 7, i anledning af väckt fråga om ändring i 6 § 7 mom. folkskolestadgan.

Justerades 4 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 10 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 39, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets den 5 dennes bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring af 2 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen.

Föredrogs Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 8 dennes bordlagda memorial N:o 2, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å punkten 1 utaf Utskottets utlåtande N:o 1, angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret nu åliggande lånerörelse.

Herr Rydqvist: Då, såsom bekant, Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets memorial N:o 1 blifvit i alla dess tre punkter af Andra Kammaren antaget, men Första Kammaren åter godkänt Baron Stjernblads reservation, förefaller det besynnerligt, att Utskottet nu, då andra och tredje punkterna blifvit återförvisade, icke på vanligt sätt kommit in med ett memorial och begärt, att Första Kammaren skulle fatta beslut, utan i stället säger att, när hufvudfrågan blifvit afgjord, skall Utskottet inkomma med en hemställan beträffande andra och tredje punkterna. Dervid inträffar emellertid det förhållandet, att, om nu denna voteringsproposition godkännes och Andra Kammarens beslut vid en blifvande gemensam votering får majoritet, andra och tredje punkterna icke äro afgjorda. Första Kammaren skall då fatta beslut, men tiden kan då hunnit framskrida så långt, att riksdagen är slut. Under sådant förhållande skulle kunna inträffa, att Andra Kammarens beslut i andra och tredje punkterna i Första Kammaren ej komme under slutlig ompröfning. Jag tager mig dertför friheten hemställa

om proposition på bifall till den voteringsproposition, som finnes föreslagen af fyra reservanter mot Utskottets förslag.

Herr Ekman, Carl: Jag vågar för min del tro, att här icke är något annat att göra än bifalla den voteringsproposition, Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet föreslagit. Det gick väl ej an, att Utskottet föreslog Kammaren fatta beslut i dessa båda punkter, då ju beslutet måste bero på utgången af den gemensamma voteringen. Jag anhåller således om bifall till Sammansatta Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Jag ber ännu en gång att få fästa uppmärksamheten på hvarom frågan handlar. Om det vore fråga om en återremiss, vore det alldeles rätt hvad den siste talaren anförde, men frågan är ju om en voteringsproposition. Det blir beroende på den gemensamma voteringen, om andra och tredje punkterna någonsin skola komma under ompröfning. Utfaller den gemensamma omröstningen så, att Första Kammarens åsigt vinner, då är den andra delen förfallen; men blir deremot Andra Kammarens mening gällande, då måste Första Kammaren fatta beslut i fråga om det Sammansatta Utskottets hemställan i punkterna 2 och 3, hvilket återigen icke lär kunna ske, om riksdagen ej räcker ännu en god tid. Jag kan ej förstå hvarför icke Utskottet helt enkelt, såsom eljest plägar tillgå, begärt, att Första Kammaren skulle fatta beslut, innan något förslag till voteringsproposition afgafs. Jag yrkar fortfarande bifall till reservanternes förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Efter min förmening är den voteringsproposition, hvarmed Sammansatta Utskottet inkommit, fullt riktig, och jag kan ej ens fatta huru den skulle kunnat uppställas på annat sätt. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets hemställan.

Häri instämde Herr vice Talmannen.

Herr Rydqvist: Då ingen af Kammarens öfrige ledamöter understödt min åsigt, anhåller jag att få återtaga mitt yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad, och den ifrågavarande voteringspropositionen godkändes.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 8 dennes bordlagda betänkande N:o 7, angående stämpelpappersafgiften.

Vid punktvis skedd föredragning af Bevillnings-Utskottets den 8 dennes bordlagda memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Utskottets betänkande N:o 6. angående tullbevillningen, gillade Kammaren Utskottets i 1:sta punkten afgifna yttrande samt godkände de i 2:dra—5:te punkterna föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 8 dennes bordlagda utlåtande N:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhän-gande ämnen.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Sär-skilda Utskottets den 8 dennes bordlagda utlåtande N:o 2, i anled-ning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående landtförsvarets ordnande samt, i anledning af en inom Andra Kammaren väckt mot-ion, om förberedande lagtvungen rekrytbildning.

Föredrogs Andra Kammarens den 8 dennes bordlagda protokolls-utdrag, N:o 217, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 24, med anledning af Herr C. E. Hjelm's motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beredande af undervisning åt döfstumma.

Herr vice Talmannen: Jag tillåter mig hemställa, att före-varande protokollsutdrag måtte remitteras till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Herr Wærn: Jag vågar i motsats till den siste talaren hem-ställa, att protokollsutdraget må remitteras till Tillfälliga Utskottet N:o 2, som har mycket ledigt, under det deremot Utskottet N:o 1 har några mål oafgjorda.

Herr vice Talmannen: Vid det förhållandet att Tillfälliga Ut-skottet N:o 1 ännu har oafgjorda mål, och dröjsmål således skulle kunna förorsakas om protokollsutdraget remitterades dit, får jag från-träda mitt förra yrkande och förena mig med Herr Wærn.

Uppå härefter gjord proposition, hänvisades ifrågavarande ärende för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 dennes bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckt fråga om ändring i 6 § 7 mom. Folkölestadgan.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad vid hållet talmanssammanträde öfverenskommit att föreslå, behagade besluta, att Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2 och Lag-Utskottets utlåtande N:o 19 skulle i nämnda ordning uppföras på föredragningslistan till det sammanträde, som komme att hållas nästa Torsdag den 13 dennes, hvilket bifölls.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf vidare, att omröstningar, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, komme att nästa Torsdag den 13 dennes företagas öfver alla de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda Kamrarne godkända.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna memorial och betänkanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 80, angående reglering af förvaltningsbestyren och tjänstegöromålen inom Riksgäldskontoret;

N:o 81, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckt fråga om ordnande af landtpolisen m. m.;

N:o 82, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om beloppet af Kommers-kollegii ordinarie anslag.

Bevillnings-Utskottet:

N:o 9, i anledning af väckt motion i fråga om förändrad lydelse af §§ 18 och 20 i Tullstadgan.

Banko-Utskottet:

N:o 25, i fråga om afskrifning af vid inventering af Tumba bruks förråd befunnen brist;

N:o 26, rörande instruktion för Riksdagens Banko-Utskott och instruktion för Riksdagens revisorer af Riksbankens afdelningskontor.

N:o 27, med förslag till ändringar i första afdelningen samt i § 10 mom. 4, §§ 12, 15 och 17 af bankoreglementet, samt om der till hörande öfvergångsstadganden;

Lag-Utskottet:

N:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af allmänna hus.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att de i dag för första gången bordlagda målen skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde; hvilket bifölls.

Justerades 5 protollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammararen åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

O. Brakel.
